

ANTAGET AV KRETSSTÄMMAN
DEN 20 FEBRUARI 2022

**CENTERPARTIET UMEÅS VISIONER FÖR
EN HÅLLBAR STADSUTVECKLING**

Innehåll

	Uppdraget	3
5	Bakgrund	4
	Umeå – en välkomnande stad som hänger samman.....	5
	Staden som del av en fungerande kommun	5
	Utveckla stadsstråken för morgondagens Umeå.....	5
	Ett levande centrum - stadens hjärta	6
10	Tre hållbarhetsbegrepp bygger framtidens Umeå	6
	Centerpartiet i Umeå understryker vikten av att staden utvecklas ekonomiskt genom att underlätta och utveckla:.....	6
	Centerpartiet i Umeå understryker vikten av att staden utvecklas ekologiskt genom att:	7
15	Centerpartiet i Umeå understryker vikten av att staden utvecklas socialt genom att:	7
	Så vill Centerpartiet att Centrala stan ska utvecklas hållbart	8
	Stadsutveckling sker tillsammans	11
	Tillväxt och förtätning	12
20	Hur samverkar vi kring framtidens stadsutveckling?.....	12
	Har pandemin påverkat var vi vill bo?	12
	Framtidsspaningar, vad kommer efterfrågas i form av arbete och boende av kommande umebor?.....	13
	Saker som vi tror kommer att efterfrågas i framtidens stad	13
25	Morgondagens umebor har förändringsperspektiv på klimat och värderingsfrågor som riktmärke	14
	Morgondagens umebor vill verka hållbart på flera sätt	14
	Morgondagens umebor vill bo hållbart	14
	Morgondagens umebor väljer hållbara transporter	14
30	Framtidens mobilitet, vad gör vi med bilen?	15
	Översiktsplanen	16
	Framtidens stad bygger vidare på historien	16
	Bilagor och referenser.....	18

35

Uppdraget

Uppdraget och upplägget som kretsstyrelsen tog fram i mars 2021 var följande:

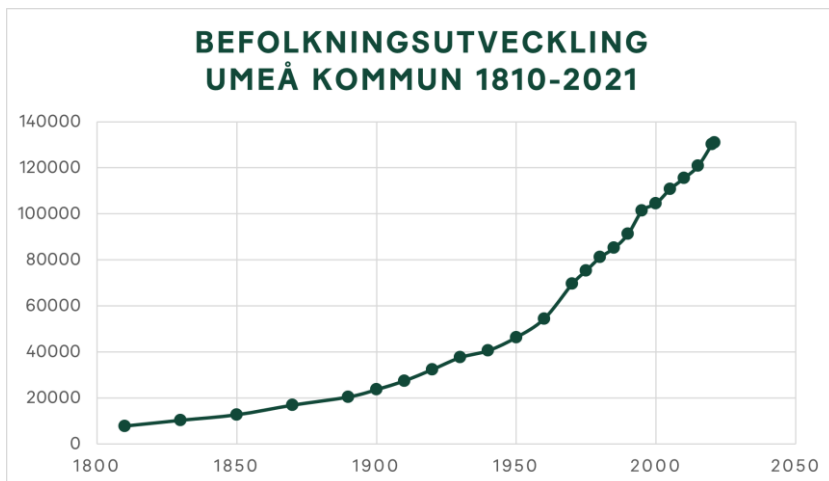
40 Mattias Larsson, i egenskap av ledamot i kommunstyrelsens planeringsutskott, fick uppdraget att leda en programgrupp. Alla medlemmar som var intresserade av stadsutveckling och hade en vilja att utveckla vår politik inom området kunde ansöka om att vara med i gruppen. Programgruppen skulle sedan, fram till ordinarie kretsstämma 2022, arbeta fram vår politik inom stadsutveckling för de kommande tio till tjugo åren. Programmet skulle vara avgränsat till att endast handla om Umeå centralort, utan de geografiska avgränsningar som finns idag, men utifrån de som programgruppen ser på två decenniers sikt.

45 Utöver Mattias Larsson har Ulla-Stina Lund, Stina Fahlgren, Timo Malmberg, Maja Westling, Olle Edblom, Eric Bergner, Nils Häggström, Eva Maaherra Lövheim och Hans Weinehall bidragit till programmets textinnehåll.

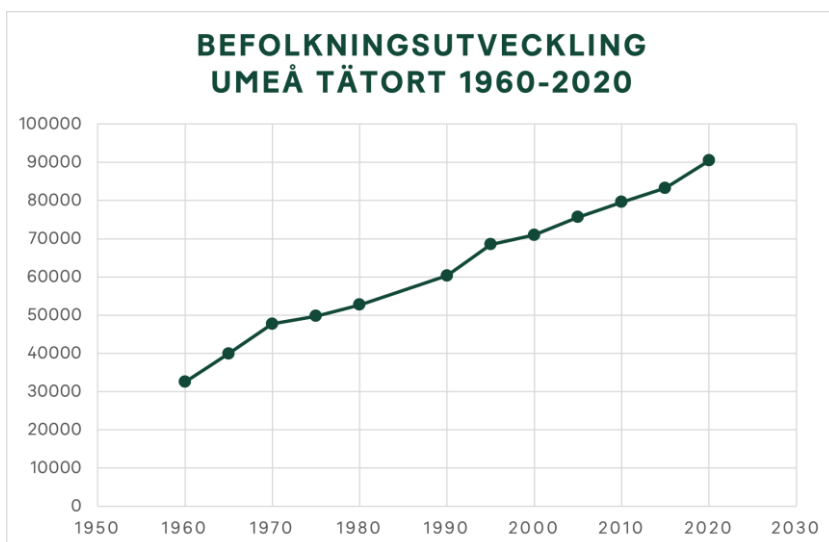
50

Bakgrund

- 55 Ända sedan kommunreformen för snart 50 år sedan, då Umeå kommun fick sina nuvarande gränser, har centralorten Umeå svarat för 65–70 % av kommunens totala befolkning. Staden växer i takt med kommunen som helhet och har i dag över 90 000 invånare. Det betyder att var tredje västerbottnings nu är bosatt i staden. Betydelsen av att centralorten Umeå växer under väl planerade former får därför inte underskattas.
- 60 Befolkningen i Umeås omland och landsbygder växer i proportion till tätortens tillväxt, och har aldrig varit så talrik som nu. Ur ett kommunperspektiv skapar därför inte stadens tillväxt något motsatsförhållande.

65 *Figur 1: Befolkningsutveckling i Umeå kommun under perioden 1810–2021*

Figur 2: Befolkningsutvecklingen i Umeå tätort under perioden 1960-2020

70

Umeå – en välkomnande stad som hänger samman

75 Umeå fyller en funktion som den täta staden med många mötesplatser. Den har ett rikt utbud och kan tillgodose många olika individer. En plats för självförverkligande och utveckling för såväl tätortsböna som kommuninvånaren och besökaren. Umeå ska hänga samman med omlandet och landsbygden och vara en välkomnande plats.

80 Umeå är en mötesplats för hela kommunen, men även för hela Västerbotten och Norrland. Sjukhuset och universitetet är Norrlands största arbetsgivare och arbetspendlingen hit har effektiviserats i och med Botniabanan och Umeå östra. Men flera platser, stadsdelar, kompletterar denna och tillsammans bygger de den större staden som rymmer fler. Nyckeln till den sammanhängande staden är att utveckla stadsstråken som binder samman dess delar. Här får det enkla vardagslivet utrymme. Här skapar vi entréer till våra viktiga offentliga rum, våra torg, parker, kajer och stränder.

85 Det finns olika sätt att definiera vad som menas med stad. I det program som Centerpartiet i Umeå tagit fram avses inte bara centrum - "stadens hjärta" - utan också de olika stadsdelar som byggts upp under de senaste sextio åren och de nya stadsdelar som kommer att behövas för att möta den väntade tillväxten.

90 Det är människors vilja och lust att bosätta sig här som skapar tillväxten, och de politiska besluten ska i huvudsak inriktas mot att stötta och möjliggöra människors fria val. Centerpartiets politik är att utveckla hela kommunen, ofta med ett tydligt fokus på landsbygden. Därför presenterar vi här ett program med inriktning på att utveckla staden.

Staden som del av en fungerande kommun

95 En symbios mellan staden och omlandet är nödvändig för att hela kommunen ska utvecklas och må bra, att ensidigt försöka gynna den ena eller andra delen är endast kontraproduktivt.

100 Stad och land är helt beroende av varandra. Hållbara innovativa städer som Umeå lockar talanger och företagsetableringar och är avgörande för hela landets tillväxt och internationell konkurrenskraft. I staden finns också möjligheter att leva ett gott liv, med storstadens puls med kultur och nöjesliv och samtidigt närhet till parker och grönområden. I staden finns också lokalsamhället i den lokala stadsdelen eller kvarteret. Det är viktigt att komma till rätta med bostads- och kompetensbrist. Viktiga förutsättningar för att kraften i det gröna, växande Umeå ska gro och skapa möjligheter för fler är att frigöra den kraft som finns i civilsamhället, näringslivet och 105 kultursektorn och värna öppenheten inför omvärlden.

Utveckla stadsstråken för morgondagens Umeå

110 Vi vill göra stadsmiljöerna omkring den så kallade Universitetsstaden mer attraktiva och mångfacetterade. Låt denna stadsdel växa samman med den centrala stadskärnan.

Nyckeln till den sammanhängande staden är att utveckla stadsstråken som binder samman dess delar. Här sker det enkla vardagslivet. Här skapar vi entréer till våra viktiga offentliga rum, våra torg, parker, kajer och stränder.

115 Det gäller även stråken mot Ersboda och Teg. Bygg längs dessa stråk så att de blir tryggare, mer befolkade och livligare. Så att förutsättningar för aktiva bottenvåningar och verksamheter i lokaler skapas. Vänd entréer mot stråken så att många möten kan ske i gaturummen.

120 Skapa mer plats för gående och cyklister i stadsstråken. Skapa mer plats för träd, grönska, dagvatten. Så får vi goda mikroklimat och miljöer som motiverar till hälsosammare livsstilar där vardagsmotion och rörelseglädje prioriteras.

125 Utveckla de kontinuerliga stadsstråken till att knyta stadens omland till staden, omgivande stadsdelar till att hänga samman. Så att gatorna blir platser att ses och synas i. Där vi blir medvetna om våra medmänniskor, hjälper varandra och lär av varandra. Där isolering och fördomar får svårare att gro.

Umeå är den mellanstora staden som har förutsättningar odla fram flera urbana miljöer som genom att kompletterar varandra skapar förutsättningar för en mångfald av attraktiva livsmiljöer.

130 Ett levande centrum - stadens hjärta

När vi talar om Umeå stad så tänker nog de flesta på centrum. Det är någonstans kring Rådhusorget som man mentalt hamnar när man tänker på staden. Då blir frågan: vad är det som krävs för att centrum ska vara det levande hjärta som vi alla önskar?

135 Vi ser följande som några viktiga aspekter för att göra centrum attraktivt att vistas i under större delarna av dygnet:

- Flera sorters verksamheter som attraherar olika människor i flera åldrar alla dagar i veckan, även på kvällar.
- Bygg bort platser som upplevs otrygga.
- 140 • Färre kontor och fler bostäder som inte bara används för övernattningsvissa nätter.
- Fler och flexibla alternativ för hemleverans av olika varor.
- Sammanhängande grönområden, promenad- och cykelstråk där vi kan röra oss enkelt och hälsosamt.

145 Tre hållbarhetsbegrepp bygger framtidens Umeå

Ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet ska präglade framtidens Umeå.

150 Hållbart stadsbyggande kan definieras som en samverkan mellan ekonomisk, ekologisk, och social hållbarhet. För att staden ska upplevas trivsamt och för att utvecklingen ska bli hållbar måste planeringen av all tillkommande infrastruktur och bebyggelse i staden förhålla sig till de tre begreppen.

Centerpartiet i Umeå understryker vikten av att staden utvecklas ekonomiskt genom att underlätta och utveckla:

- 155 • Lokal handel och verksamhet vilka gynnas av flöden av gångtrafikanter, cyklister och bilister genom de centrala stadsdelarna. Bottenvåningarna i centrumkvarteren och i kvarter med stora flöden av människor bör därför förses med butiksytor.
- 160 • Underlätta både för stora och små lokala byggföretag genom att planera för olika storlek på byggprojekt. Alla storlekar av aktörer krävs för att få en långsiktigt robust och hållbar utveckling ekonomiskt. Ett sätt att underlätta för flera olika byggföretag är att dela upp kvarteren i staden i olika stora tomter.
- 165 • Underlätta för byggentreprenörer genom att göra planeringsprocessen mer förutsägbar och tydlig, konflikter och kontroversiella frågeställningar bör i huvudsak hanteras redan i översiktsplaneskedet där kommunen tillsammans med umeåborna, länsstyrelsen och byggentreprenörerna i staden drar upp de principiella riktlinjerna för den framtida

utvecklingen. Detta skapar en tydlighet som gagnar alla och som gör att man vet vad som gäller för framtiden vilket är bra både ur ett demokratiskt perspektiv, och för aktörer som önskar bygga.

- 170 • Även andra intressen som har stor påverkan på stadens bebyggelse bör beskrivas i översiktsplaner. Detaljplaneskedet förkortas på så sätt när betydligt färre detaljplaner upphävs eller överprövas av länsstyrelsen vilket skapar en större förutsägbarhet för exploatörer och därigenom en högre ekonomisk tillväxt.
- 175 • Staden förändras hela tiden beroende på hur vi människor väljer att leva och bo. Därför är det viktigt att kommunen uppvisar en flexibilitet och är tillåtande i hur byggnader får användas, skall staden framgent vara levande så måste butiker få användas som restauranger och kontor kanske få användas som bostäder. Flexibilitet och en tillåtande attityd innebär inte kaos, utan snarare att vi får tillväxt och trivsel.
- 180 • Tänk kreativt i planeringen för omhändertagande av dagvatten. Låt dagvattenhanteringen bli en integrerad del av stadens rekreativa miljö, i parker, på torg och i gator.
- Stöd utvecklingen av fler genomsläppliga markmaterial där dagvatten kan filtreras och där temperaturhöjningar på grund av klimatförändringarna kan mildras.
- Var rädd om och utveckla stadens grönska.
- 185 • Bevara uppväxta träd i möjligaste mån och plantera nya. Träd kan bidra till ekologiska spridningssamband och bidrar positivt till stadens luftkvalitet.

Centerpartiet i Umeå understryker vikten av att staden utvecklas ekologiskt genom att:

- 190 • Prioritera cyklister och gående framför bilar. Alla ska ha god tillgänglighet till stadens centrum
- Blanda bostäder för olika behov med verksamheter vilket innebär korta gångavstånd och mindre behov av bilen.
- Skapa trivsamma och solbelysta rum i staden centrala delar så att människor vill stanna och vistas här.
- 195 Tänk på mikroklimatet när vi bygger staden och hur byggnadens höjd och form påverkar vindar i närområdet.
- Bygg lägre hus mot söder och högre mot norr och i bullerutsatta lägen. Undvik att bygga så att höga hus skuggar bostäder och uteplatser.
- 200 • Värna stadens parker och ta tillvara naturliga kvaliteter som tex vattendrag och vegetation i framtidens "gröna torg". Planera för små och stora barn och snölekar på vintern.
- Underlätta för stadsodling och planera kvarterens gårdar för odling för de som har till exempel har svårt att röra sig som äldre.
- Energieffektivisering av byggnader skall vara ett ständigt pågående arbete.
- Bygga mer i trä, och mindre i betong.
- 205 • Ge exploateringsavtalen en viktig roll i hållbart byggande, liksom energideklarationerna som nu är ett krav för större projekt.

Centerpartiet i Umeå understryker vikten av att staden utvecklas socialt genom att:

- 210 • Underlätta för integration och förebygg utanförskapsområden genom att öppna områden som är avskurna från stadsväven i stadens centrala delar. Det kan ske genom "stadsläkning" där nya kvarter läggs till de gamla bostadsområdena och bidra till nya flöden genom de avskurna bostadsområdena. Exempel kan vara motorvägen genom Teg.
- 215 • Planera för trygghet genom fint belysta gaturum med ljus på husfasader och trottoarer. Goda exempel Öst på stan och Väst på stan. Planera för alternativ när gångvägar känns otrygga.

- Planera för äldre och yngre i samma kvarter med gemensam välplanerad gård. Bygg tryggt boende för äldre i hela staden med gemensamhetslokaler i samma byggnad eller i kvarteret.
- Fortsätt att bygga mindre stadsdelscentrum där förutsättningar och flöden finns, gärna med ett skyddat torg i soligt läge.
- Komplettera staden med byggnader som bidrar till trivsel och glädje. Lyft fram stadens historia genom att återanvända gamla hus i stället för att riva. Det går också att återskapa gamla byggnader om byggprocessen blir enklare så. Gamla bryggeriet på Teg är ett lokalt exempel. Återbruka byggnadsdelar eller material när hela hus inte går att spara.
- Man måste aktivt arbeta med att utveckla alla stadsdelar så att man där får en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer. En blandad bebyggelse upplevs som inkluderande och trivsam och minskar risken för segregation.
- Offentliga platser utformade för att bättre tilltala de diskrimineringsgrundande grupperna.

Centerpartiet vill:

- Öka förutsägbarheten för hur kommande exploateringar kommer att ske för både företag och medborgare genom tydliga översiktsplaneprocesser.
- Bygga mer i trä och mindre i betong för miljön och klimatets skull.
- Utveckla våra stadsdelscentra och möjliggöra ett mer levande liv i fler stadsdelar

Så vill Centerpartiet att Centrala stan ska utvecklas hållbart

- 235 EU har ett nytt projekt som Umeå är en del av sedan januari 2021. Det heter Bauhausinitiativet, New European Bauhaus (NEB), och ska uppmuntra till estetiskt och hållbara livsmiljöer i sex norrländska orter. Vi har också ett nationellt mål för arkitektur, form och design som ska bidra till ett jämlikt och mindre segregerat samhälle med goda livsmiljöer.
- 240 Samtidigt planeras en rad olika byggnadsprojekt i staden. Hur vill umeborna själva att staden ska utvecklas? Illustrationer av planerade projekt visar på byggnadstyper som vi föreslår att vi bygger mindre av men några av projekten och byggnader som uppförts under den senaste tioårsperioden vill Centerpartiet se mer av.
- 245 Centerpartiet vill se mindre av stora byggnadsvolymer som inte tar hänsyn till skalan i staden och mer av en anpassning till Umeås riksintresse.
- Centerpartiet vill se mer av den typ av bebyggelse vi kan se i den södra delen av kvarteret Forsete¹ vid Rådhusorget och Utopia. Befintlig bebyggelse kompletteras med moderna tillägg och småskaliga projekt i tidstypisk arkitektur.
- 250 Centerpartiet vill se mer av byggnader av hög arkitektonisk kvalitet som tex på konstnärligt Campus och en av Vakins byggnader på Ön.
- 255 Centerpartiet vill se mer av träfasader och trähus som tex:
- Konstnärligt campus vid Östra Strandgatan
 - Byggnader i trä på Strömpilen
 - Tidstypiska tolkningar av trähuskvarter i Centrala stan, Öst- och Väst på stan.

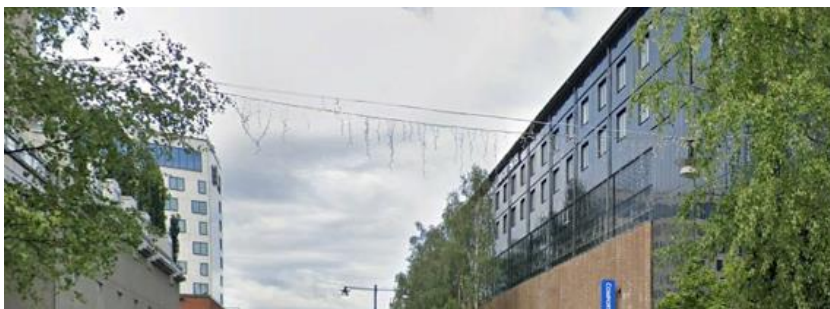
¹ Se område 17 på karta i referenser

260 Vi vill se mer av återanvändning av gamla byggnader och mindre av rivningar. Exempel på återanvändning är Gamla gymnastiken vid kvarteret Nanna², hotellen Clarion Uman och hotell Mimer.

265 Centerpartiet vill se mindre av skivmaterial och fasadkassetter på våra byggnader i Centrala stan och Öst- och Väst på stan.

Figur 3: Fasad med skivmaterial, här syns kvarteret Magne närmast i bild.

270 *Figur 4: Skivmaterial på hotellet ovanpå parkeringshuset Parketten, kvarteret Njord.*

Centerpartiet vill att gallerierna i centrum utgör en del av folklivet.

Utopia är en elegant galleria som har stora potentialer men fler flöden genom gallerian behövs.

275 Under pandemin upplevs gallerian dock mer som en vänthall till Vasaplan än det exklusiva stadsrum det kan vara. Ett lyckat exempel på ett inomhustorg är platsen mellan Gotthards krog, biblioteket i Väven, Kulturbageriet och butiken Duå med flera. Torget har stora flöden av människor, är omgiven av vackra byggnader och är klimatskyddat liksom gallerierna. Vi vill att man framgent är restriktiv till fler gallerior då de tenderar att dränera stadens offentliga rum på stadsliv. Framöver ska man bevaka
280 att gallerierna vänder sig utåt mot stadens torg och gator och bidrar till folklivet med entréer och fasader som är öppna.

Centerpartiet vill att Rådhusorget och Renmarkstorget upplevs trevligare och inbjuder till att man

285 vill stanna på torget. Den traditionella stadskärnan som finns kring Rådhusorget och Kungsgatan behöver stärkas och utvecklas för att tillgodose dagens behov. Idag finns gallerior och restauranger kring Rådhusorget men inte särskilt inbjudande runt ett ganska ödsligt och kallt torg. Det tidigare så kallade Apberget är borta. Vi vill se en uppfräschning av Rådhusorget och olika nya aktiviteter och ombyggnader som gör att stadskärnan blir betydligt attraktivare och intressant att vara på.

290 Många umebor saknar grönska på torget och byggnader för torghandel i city. Torget bör anpassas bättre till umebornas behov av uteserveringar och sittplatser på skyddade soliga platser. Att sitta på en uteservering på ett torg innebär att vara en del av folklivet. Lilla torg i Malmö, som nyligen utsett

² Se område 16 på karta i referenser

295 till Sveriges vackraste torg (dec 2021³), är trivsamt och omgivet av vackra byggnader från olika tidsepoker. Uteserveringarna har ett skyddat och soligt läge (den saluhall som låg på torget revs 1968). Torget korsas av flera stråk där människor rör sig till och från olika platser i staden. Renmarkstorget är hälften så stort men har goda förutsättningar för ett folkliv med uteserveringar. Omgivande bebyggelses hushöjder och uteserveringarnas brist på sol under stora delar av dagen kompenseras med infravärme och generösa möbleringar.

300 *Figur 5: Bild över Lilla Torg i Malmö, foto av Jorchr (CC BY-SA 3.0)*

305 Den bästa förutsättningen för ett gott mikroklimat har platsen mellan kvarteren Audumbla och Balder⁴, dvs den norra delen av Renmarkstorget där bland annat Seniortorget är beläget. Här borde en paviljong med uteservering uppföras liknande de vid Kungsträdgården i Stockholm. På så sätt skulle torget avgränsas och bli trevligare för besökare. Dessutom skulle mikroklimatet på torget förbättras.

³ www.arkitektupproppet.se, Vilka är Sveriges vackraste torg? (20211231)

⁴ Se områden 9 och 10 på karta i referenser

Figur 6: Vy över Renmarkstorget söderut, kvarteret Balders byggnader syns till vänster i bild.

310 Centerpartiet vill se fler småhus med trädgårdar i de centrala delarna av Umeå. Trädgårdar bidra till ekosystemtjänster och trivsel i staden genom sin grönska. Ett gott exempel är stadsvillorna på Dragonfältet, villorna Öst- och Väst på Stan, och Teg mellan broarna längs med Tjärhovsgatan.

315 Viktigt för att den centrala staden ska upplevas inbjudande är att man inte låter högre bebyggelse komma för nära gaturummet, då det skapar mörker och skugga stora delar av året.

Stadsutveckling sker tillsammans

320 Planeringen av staden präglas idag av förtätning, och den så kallade femkilometersstaden hamnar ofta i fokus i kommunens planering. Vi vill ha en stadsplanering som värdesätter utveckling även i de yttre stadsdelarna som gränsar till landsbygden. I gränslandet mellan stad och land är utrymmet för utveckling och nya lösningar kanske som allra störst. Samtidigt måste den kommunala planeringen utgå från människors behov och önskemål, och inte ensidigt styras av gårdagens svar på dagens och framtidens utmaningar.

325 Kommunen och det ideella samhället måste hjälpas åt. En viktig hörnsten i det fungerande samhällsbyggandet är allt det arbete som föreningar gör. För att de ska kunna fortsätta sitt engagemang måste kommunen stötta genom att bland annat erbjuda ändamålsenliga lokaler runt om i kommunen, men även stöd och andra verktyg för att skapa en inkluderande verksamhet.

330 Samhället är så mycket större än det offentliga. Umeås invånare utgör samhällets grund. Det offentliga ska lyfta och hjälpa människor – enskilt och tillsammans – att nå sina drömmar. Vi behöver ge civilsamhället goda möjligheter att utvecklas. Ett fritt och levande kulturliv är en av de viktigaste delarna av ett gott och livskraftigt samhälle.

335 Planera staden och kommunen genom workshops och dialog med medborgare och näringsliv. Goda exempel är planeringen av den fördjupade översiktsplanen för Ön och rapporten *Umeås stadsdelar - så står det till*⁵.

⁵ *Umeås stadsdelar – så står det till*, rapport, Umeå kommun (20201117)

Tillväxt och förtätning

340 Planeringsfilosofin i Umeå kommun är tudelad. Den nuvarande majoritetens syn på staden präglas av tillväxt och förnyelse, medan synen på landsbygden och omlandet till stor del präglas av bevarande och stillastående. Denna tudelning är tydlig bland annat i kommunens övergripande planering. Detta vill vi ändra på. Vi står bakom kommunens tillväxtambitioner, men menar att samma syn på tillväxt och förnyelse ska gälla i hela kommunen, såväl i staden

345 som i övriga tätorter och på landsbygden. Så skapas ett hållbart och mindre sårbart samhälle som samtidigt ger medborgarna ökade möjligheter att välja livsmiljö och livsstil.

Ska man få en positiv och hållbar utveckling, måste man arbeta tillsammans. Kommunens egna investeringar räcker inte särdeles långt om man vill tillskapa nya kvarter. En möjlighet här vara att skapa sådana kvarter som önskas och är fulla med liv med verksamheter i bottenplan. Här måste kommunen samverka med exploatörer och fastighetsägare och kanske hyra in sig i lokaler i bottenplan för att få liv i gaturummet under dagtid.

350

Hur samverkar vi kring framtidens stadsutveckling?

- 355
- Ta till vara nya förslag som kommer från allmänheten och näringslivet.
 - Kommunen förhyr lokaler i bottenplan. I nya stadsdelar kan kommunal verksamhet som tex förskolor och trygghetsboende för äldre inrymmas i delar av fastigheterna.
 - Ha en flexibel P-norm, där man kan sätta 0 som norm för nya bostäder i centrala delar av staden.
- 360
- Delningsekonomi med bilpoler ordnas i stället.
 - Möjliggör parkeringsköp av annan aktör än UPAB/Umeå kommun.
 - Underlätta för handeln i centrum genom ökad tillgänglighet även med bil.
 - Planera kvarterens innergårdar för odling och samvaro. Möjliggör stadsodling i impediment, dvs i dåligt tillvaratagna ytor, i stadens närhet.

365 En tät bebyggelse är ofta både utrymmes- och energieffektiv. Genom förtätning och att bygga på höjden kan värdefulla naturmiljöer i stadsnära läge bevaras. Men en tätare stad ställer stora krav på kvalitet på utformning av bebyggelsen och de gröna ytorna. Därför är det av stor vikt att de gröna ytorna planeras och tas med i ett tidigt skede av planprocessen.

370 Som en konsekvens av tillväxten och förtätningen kommer luft med dålig kvalitet ofta som ett brev på posten. Vi ser det runt om i världen och vi ser det på hemmaplan i Umeå. Därför är det viktigt att arbetet fortsätter mot minskade utsläpp och smarta lösningar som gör det attraktivt att välja hållbara alternativ.

375

Har pandemin påverkat var vi vill bo?

Ett ofta använt begrepp de senaste åren när man diskuterat samhällsförändringar och hur våra samhällen kommer utvecklas framöver, är förkortningen GUD. Som inte är något religiöst begrepp utan betyder: Globalisering, Urbanisering, Digitalisering.

380 Dessa tre megatrender som har funnits och påverkat hela världen de senaste åren och som påverkat vår tillvaro på ett sätt som vi inte riktigt kanske kan förstå, idag är det självklart för oss alla att via vår smartphone beställa någonting via nätet och kunna följa hur denna pryl skickas över halva jorden. Och på samma sätt så är det självklart att arbeta, studera eller semestra snart sagt var som helst på jorden.

385

GUD-begreppet har använts de senaste åren för att förklara den förändring som vi sett i stora delar av världen, där större städer vuxit än mer på bekostnad av mindre städer och slutligen så har

390 landsbygden generellt sett minskat i befolkning, både i relativa tal, men även i absoluta tal. Idag kan man förenklat säga att halva jordens befolkning bor i städer och utvecklingen har ännu inte visat på någon statistiskt säkerställd förändring.

395 Dock måste man begrunda vad de senaste årens pandemi betytt för människors önskemål om hur de vill bo men även på hur företag kommer att välja att organisera sin verksamhet framöver. Sett till människors beteenden, så verkar det som att en mindre stad som liknande Umeå har blivit mer attraktiv att leva i.

400 Samtidigt som företag funderar på att flytta hem produktion till Europa eller Sverige när det nu avslöjats hur stor risk det är att ha "lagret" på vägen och de förseningar som då kan uppstå.

Många faktorer tyder på att den medelstora staden, dit Umeå kan räknas, har de kvalitéer som många människor kommer att efterfråga i framtiden. Ett diversifierat arbets-, fritids- och kulturliv kombinerat med närhet till natur, samtidigt som man har det serviceutbud som man förknippar med en stad. Det är idag svårt att förutsäga hur våra preferenser vad gäller boende kommer att förändras.

405 Kommer vi att vilja bo större för att kunna arbeta hemma, eller vill vi ha mindre bostäder för att sänka våra kostnader och kanske kunna arbeta mindre?

Oaktat detta så måste framtidens stad kunna erbjuda en större mångfald av boendemöjligheter än vi ser idag.

410

Framtidsspaningar, vad kommer efterfrågas i form av arbete och boende av kommande umebor?

415 Att spå in i framtiden är vanskligt. Man blir lätt förvånad när man ser gamla idéer i efterhand, men att många umebor kommer att fortsätta vilja bo i staden är nog odiskutabelt. Men vad är det då som kommer att efterfrågas, hur kommer våra behov att förändras? Vad krävs för att Umeå skall fortsätta utvecklas och vara en attraktiv plats att leva på?

Saker som vi tror kommer att efterfrågas i framtidens stad

420 Om man ser på utvecklingen under de senaste tio åren och bara i enkelhet förlänger den, så är det rimligt att följande i större utsträckning kommer att efterfrågas än idag:

- Generellt sett kommer fler delningstjänster efterfrågas.
- Bättre möjligheter till stadsodling.
- Lägenheter i olika storlekar, idag finns det brist på större lägenheter.
- Mer flexibel kollektivtrafik, anropsstyrning kommer bli vanligare.
- 425 • Klimatsäkrade gång- och cykelbanor, antingen med tak eller med markuppvärmning.
- Snabbcykelbanor för elcyklar, för framkomlighet och säkerhet.
- Mer varierande boendeformer, exempelvis kollektivboende, eller äganderätt i lägenheter.
- Fler varianter för äldre som önskar byta boende, typ trygghetsboenden av olika slag.
- Fler egnahem i centralorten (radhus och villor).
- 430 • Platser för spontanidrott, eller där man bara kan umgås.
- Fler och mer flexibla coworking spaces med bredare målgrupp.
- Fler trygga och attraktiva platser för barn och unga vuxna i staden.

Morgondagens umebor har förändringsperspektiv på klimat och

435 värderingsfrågor som riktmärke

Det präglar synen på och val av arbete och boende där samhällsbygget grundas i hållbarhet och nya sätt hantera boende och arbete. Detta blir en riktig utmaning för bostadsutveckling och stadsplanering. Den som är ung idag blir medelålders imorgon, med kanske nya värderingar.

440 Umeå med centerstyre kommer att stödja omställningen till än mer utvecklad digitalisering, förstärkta möjligheter till distansarbete och nya boendeformer.

Ung idag – medelålders imorgon ställer nya krav på boende där olika upplåtelseformer för bostäder bör stimuleras. Umeå förblir en ungdomlig stad där mångkulturen stimuleras av influenser från inflyttande som studerar eller arbetar i Umeå under några år. Kanske blir de kvar i Umeå om kommunen klarar att förverkliga deras drömmar.

Umeå är möjligheternas kommun. Här kan, för den som önskar minimalism, riktmärket bli:

- Mindre bostad men nära natur och enkelt att nå landsbygden. Eller för andra, en större bostad som delas.
- Hybridformer för arbete (som stimulerats under pandemin) utvecklas än mer. Tid på kontor växlar med hemmakontoret, vilket är bra för miljön i hela Umeå.

445 Morgondagens umebor vill verka hållbart på flera sätt

I Centerpartiets Umeå vill vi behålla grönytor i stadsdelar och skapa nya ytor insprängda i kvarteren. Det minimerar upplevelsen att "man är uppe i folk". Grönytor nära centrum och älven förmedlar även känslan av naturnära boende.

460 I Centerpartiets Umeå är social hållbarhet allt viktigare. Morgondagens umebor väljer en sundare livsstil, där hälsa och en avskalad livsstil ger mer tid för varandra. Kanske har var och en då personlig hälsoavatar som förses med en mängd hälsodata, planerar matinköp som levereras till dörren. Likt idag kommer det också gå att välja om maten ska vara tillagad när den kommer fram till dörren. Även på kort sikt kommer vi att värdesätta mer och mer att handla närodlat och lokalt. Vi ser idag ett ökat intresse för stadsodling, det är en parameter som bidrar till ett trivsammare Umeå och därför viktigt att uppmuntra.

Morgondagens umebor vill bo hållbart

470 I Centerpartiets Umeå vidtas åtgärder för att stimulera ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ge yngre generationer bättre förutsättningar att kunna förverkliga sina drömmar om en egen bostad. Då priserna på bostäder skjuter i höjden krävs nya sätt hantera det. För ung och ny som söker bostad är förutsättningarna tuffa för de som idag ska ta klivet in på bostadsmarknaden. Boendekostnader som skjuter i höjden riskerar bli en bricka till ökad segregation. Ett hållbart boende blir centralt i det framtida samhället, samtidigt ser vi en trend där ägandet minskar och vi i större utsträckning väljer att hyra vid behov. Det gäller inom flera sektorer och även bostadsmarknaden och det går hand i hand med utvecklingen av delningsekonomin.

Morgondagens umebor väljer hållbara transporter

480

- Hållbara fordon. Med el- och vätgasfordon som förändrar avgasutsläpp, ger snabb omställning och en bättre innerstadsmiljö. Med kollektiva transporter där det är motiverat.
- Olika delningstjänster, som bilpool eller organiserad samåkning, måste stimuleras som metod att kombinera minskad miljöpåverkan med sänkta kostnader. Självkörande bilar kommer också att nyttjas i ett resurseffektivt trafiksystem.

485 I en jämförelse står merparten av alla bilar stilla cirka 95 % av tiden, vilket är dåligt för både ekonomi och miljö. Här kan självkörande bilar, när tekniken väl blir tillgänglig, hållas rullande en stor del av dygnet.

Framtidens mobilitet, vad gör vi med bilen?

490 Det vi i dag tänker på som en stad är till stor del anpassat för att vara något vi når med bilen. Utmaningen i framtiden blir att skapa en stad som både är möjlig att angöra med bil, men framför allt är attraktiv och inbjudande för de som önskar leva utan bil. Vi ser vikten av att det måste bli enkelt att leva utan egen bil. Det finns en tydlig trend hos många yngre personer att man undviker att köpa egen bil och i stället använder olika former av delningstjänster.

495 Hur framtidens fordon och tjänster kommer se ut vet vi inte, men det är viktigt att vara flexibel och kreativ för att möjliggöra framtidens miljövänliga transporter.

500 Umeå kommun har nyligen skjutit upp målet att 65% av alla resor inom centralorten ske med hållbara transportslag från år 2022 till 2025. Det finns också en vision om att Umeå kommun ska växa till 200 000 invånare. När vi blir fler som ska röra oss i centralorten behöver fler samsas om samma yta. Bilar, oavsett drivmedel, tar upp stor yta per resenär och står stilla större delen av dygnets timmar, om fler väljer något av de hållbara transportslagen (gång, cykel eller kollektivtrafik) kan marken användas mer effektivt. En stad som är planerad för de hållbara transportslagen är mer trafiksäker, jämställd och tillgänglig. En stad som är planerad för de hållbara transportslagen har också färre problem med trafikbuller och luftföroreningar. Sådana har vi idag längs de stora trafiklederna där många motorfordon färdas varje dag.

505 Ja, det finns många anledningar till att det är bra för Umeå om fler väljer att gå, cykla eller åka kollektivt i stället för att köra varsin bil.

510 Att satsa på de hållbara färdssätten är samhällsekonomiskt lönsamt.

515 Vi vill att kommunen ska möta framtidens mobilitetslösningar med framtidstro. Den tekniska utvecklingen går snabbt på transportområdet och kommer att påverka Umeås lösningar under de kommande åren. Vi ser redan en ökad hastighet av elektrifiering av fordon, och det är bara en tidsfråga innan uppkopplade automatiserade fordon blir en del av vardagslivet. Omställning av fordonsflottan och nya initiativ för kommunmedborgarnas mobilitet måste få plats i Umeå.

520 Självkörande elbilar och större nyttjande av anropsstyrd kollektivtrafik skapar en större flexibilitet. Efter coronakrisen lär våra resmönster förändras, i samband med att fler väljer, och kommer kunna, att jobba hemifrån några dagar i veckan.

525 Moderna cykelstråk och en väl utbyggd kollektivtrafik är effektiva verktyg för att minska bullret och trängseln eftersom det kan få fler människor att välja andra transportsätt framför bilen, vilket är nödvändigt för att minska växthusgasutsläppen. Fler nya cykelleder inom och mellan våra lokalsamhällen måste därför rustas upp och anläggas de närmaste åren.

Nya och nygamla affärsmodeller för persontransporter skapas när vi ser att delningsekonomin slår igenom. Det kräver en god planering och samordning för att kunna möta olika behov.

530 På sikt kommer också pendeltågstrafik till och från Umeå att etableras som ett resealternativ, inte minst nu när Norrbotniabanan börjat byggas.

Översiktsplanen

Den nu gällande översiktsplanen för Umeå kommun antogs av kommunfullmäktige 2018.

535 Översiktsplanen ligger till grund för all planering av byggande och markanvändning i kommunen. Den beskriver hur kommunens mark och vatten ska användas och hur bebyggelsen ska utvecklas ur ett långsiktigt perspektiv. Översiktsplanen skall enligt PBL (plan och bygglagen) aktualiseras varje mandatperiod. Översiktsplanen består av ett antal delar, fördjupningar och teman. De som berör vårt arbete är:

- 540
1. Fördjupningen för Umeå från 2011
 2. Fördjupning av de centrala stadsdelarna från 2011
 3. Fördjupning av Ön från 2008
 4. Fördjupning för Universitetsstaden från 2013

545 Pågående fördjupningar

- Tematiskt tillägg för stadsdelskomplettering
- Fördjupning för I20-området (gamla regementessområdet)

550 Många av de antagna fördjupningarna är tio år gamla, och där finns både pågående och antagna detaljplaner som exempelvis Ön. På I20-området avvaktas just nu vidare planering i väntan på besked från staten.

555 Omvandlingsområden som är intressanta är spår- och järnvägsområdet i anslutning till gamla E12 (här är detaljplanearbetet påbörjat), Teg, Haga och regementsområdet. Det som föreslås i programmet under de tre hållbarhetsbegreppen borde tillämpas på dessa omvandlingsområden. Det kan vara exempel på en epok då Umeå stad gick igenom kraftig expansion.

560 För ett antal av de fördjupningar som är tio år och äldre, har det som planerats genomförts i form av detaljplaner, och i många fall även pågående och färdigställda byggnader. Det är hög tid för en aktualisering av de fördjupade planerna gällande de centrala stadsdelarna.

De nu gällande översiktsplanerna är bra men de börjar bli lite föråldrade, de måste uppdateras med dagens krav och tankar:

- 565
- Hållbarhet, träbyggande och klimatfrågor överlag skulle behöva uppdateras in i översiktsplanen och dess fördjupningar.
 - Stadsstråken. Hur vi binder samman stadsdelarna nu när ringleden är på väg att slutföras.
 - Coronapandemins påverkan på hur vi lever och arbetar, samt hur vi önskar leva och arbeta.
 - I20-området är det område där det är viktigast att skynda på bostadsbyggandet. Centerpartiet länge legat på för en byggstart. Här finns möjligheter att bygga både attraktivt och miljösamt för en framtida attraktiv stad.
- 570
- Reglera exploateringsgraden redan i översiktsplanerna. Det är inte så enkelt att "mer är alltid bättre". Ska vi skapa en attraktiv hållbar stad måste exploateringen vara lagom stor.

Framtidens stad bygger vidare på historien

575 Umeå stad firar 400-årsjubileum i år, men den centrala delen av staden är av betydligt yngre datum då den återuppbyggdes efter branden 25 juni 1888.

580 Branden tog området mellan Renmarksbäcken i väster, älven i söder och Östra Esplanaden. Av det gamla Umeå återstod endast de västra och södra stadsdelarna. Där låg bl. a. lasarettet och den i folkmun kallade Smörasken.

Av det centrum som byggdes upp efter branden har vi idag åtskilliga byggnader kvar. Bland de äldre kan nämnas Rådhuset (1892), Länsresidenset och Stora Hotellet (1895). Senare byggnader är bl. a Sparbankshuset och Vasaskolan (båda 1917).

585

Det nya Umeå som byggdes upp blev en trähusstad, ett exempel på det är Aschanska villan (1906). Merparten av dessa byggnader är av naturliga skäl rivna eller nerbrunna, och allt eftersom ersatta av nya.

590

Under perioden 1960–1975 revs i Sverige ca 30–40 000 hus från 1800-talet. Hur många byggda under 1900-talet som har rivits vet ingen? Så sent som 2013 revs Rosa huset (1905) som låg inom ett riksintresseområde. 2018 revs Umeå gamla lasarett (1907 & 1921). Centerpartiet motsatte sig rivningarna av dessa gamla uppskattade märkesbyggnader. Visst måste man ibland riva för att bygga nytt. Men varför riva fullt funktionsdugliga fastigheter? Är det då inte bättre att invändigt restaurera

595

och behålla, den i allmänhet, vackra fasaden. Ett bra exempel på detta är Moritzska gården (1891), som idag används som kontor för AB Bostaden.

600

En stads historia kan liknas vid ett trädets årsringar. För varje tidsperiod tillkommer nya och det är de som speglar stadens utveckling. Centerpartiet tror att det bästa sättet att utveckla framtidens Umeå är genom att vara varsam med rivningar, och i stället låta stadens nya byggnader växa fram i samklang med det som bör bevaras.

605

Här är det viktigt att nytillkommande bebyggelses utseende, skala och exploateringsgrad anpassas till den befintliga bebyggelsen, Umeå är en mysig attraktiv mellanstor stad i Sverige och det är där attraktiviteten ligger. Manhattanskyskrapor i Umeå är ingenting att eftersträva.

Bilagor och referenser

610

Figur 7: Karta över kvarter i centrala delarna av Umeå, varav vissa nämns i programmet. På kvarteren till väster om Rådhusplanaden pågår eller planeras stadsomvandling.

1. Lodet	2. Arken	3. Skruven	4. Fabriken
5. Embla	6. Saga	7. Frigg	8. Ymer
9. Audumbla	10. Balder	11. Njord	12. Magne
13. Brage	14. Heimdal	15. Idun	16. Nanna
17. Forsete	18. Mimer		
A. Centralstationen	B. Rådhusorget		

615